

Sygn. akt SDI 20/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puzkarski

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby
Radców Prawnych,

w sprawie radcy prawnego **A. P.**,

obwinionego z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 19 czerwca 2015 r.

kasacji, wniesionej przez obrońcę obwinionego,

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w [...]

z dnia 30 września 2014 r.,

utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w [...] z
dnia 12 września 2013 r.,

**I. na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w
zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6
lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2014, poz.
637) uchyla zaskarżone orzeczenie i utrzymane nim w mocy
orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w [...] w części**

dotyczącej pkt II i IV i postępowanie dyscyplinarne w tym zakresie umarza:

II. oddala kasację w pozostałym zakresie jako oczywiście bezzasadną;

III. kosztami postępowania obciąża:

- w zakresie postępowania przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w [...] i Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w [...]**
- właściwe organy samorządu radcowskiego,**
- w zakresie postępowania kasacyjnego - Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w [...], orzeczeniem z dnia 12 września 2013 r., obwinionego radcę prawnego A. P. uznał za winnego tego, że:

I. w dniu 17 maja 2011 r. przygotował i podpisał odpowiedź na pozew w sprawie sygn. akt I C .../11/2 toczącej się przed Sądem Okręgowym w [...] dla swojego klienta A. Ż. (pozwanego) co do okoliczności sporu, w którym uczestniczył wcześniej jako pełnomocnik T. K. - powoda w tej sprawie, przy czym w odpowiedzi na pozew opisał okoliczności sprawy, które były mu znane z racji bycia wcześniej pełnomocnikiem T. K., a nadto w dniu 1 lutego 2012 r. w sprawie I C .../11/2, w której był pełnomocnikiem A. Ż. od dnia 17 maja 2011 r. do dnia 28 lipca 2011 r., złożył zeznania jako świadek co do okoliczności, w których brał udział jako pełnomocnik T. K., co stanowi naruszenie art. 12 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 22 ust. 1a Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (dalej: KERP), tj. przewinień dyscyplinarnych z art. 64 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2010, Nr 10, poz. 65 ze zm. – dalej: u.r.p.) w zw. z art. 12 ust. 1, 2, 3 oraz art. 22 ust. 1a KERP i za to wymierzył mu karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego na 3 lata;

II. w dniu 10 października 2007 r. zawarł umowę zlecenia z T. K., która to umowa w swojej treści ustala wynagrodzenie wyłącznie na zasadzie proporcjonalności od osiągniętego wyniku, tj. 30% od kwoty uzyskanego odszkodowania od Gminy T., co było niezgodne z treścią art. 29 ust. 3 KERP, tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 pkt 1 i 2 u.r.p. w zw. z art. 29 ust. 3 KERP i za to wymierzył mu karę

pieniężną w wysokości trzykrotności miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za miesiąc poprzedzający datę wydania orzeczenia;

III. w okresie od dnia 10 października 2007 r. do nieznanego dnia listopada 2009 r. był pełnomocnikiem T. K. w zakresie reprezentowania go w sporze z Gminą T. o odszkodowanie za nieruchomości wydzieloną pod drogi (działka nr [...] o powierzchni 0,9930 ha) i jednocześnie, w okresie od dnia 15 lipca 2009 r. był pełnomocnikiem A. Ż., którego reprezentował w sporze, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1 KERP, tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 u.r.p. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 20 ust. 1 KERP i za to wymierzył mu karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego na 5 lat;

IV. w listopadzie 2008 r. przygotował umowę cesji wierzytelności pomiędzy T. K. a A. Ż., która w sposób zasadniczy była niekorzystna dla T. K., gdyż ustalała cenę zbycia wierzytelności przysługującej T. K. od Gminy T. poniżej realnej wartości tej wierzytelności, co wynikało na dzień podpisywania umowy z akt sprawy postępowania administracyjnego, prowadzonego w sprawie sporu z Gminą T. i samej propozycji obwinionego złożonej 10 grudnia 2007 r. w ramach negocjowania ceny, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 22 ust. 2 pkt a i c KERP, tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 u.r.p. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 22 ust. 2 pkt a i c KERP i za to wymierzył mu karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego na 5 lat.

Ponadto obciążył obwinionego kosztami postępowania i zasądził na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] kwotę 3081,10 zł.

Od tego orzeczenia odwołania wnieśli obwiniony i pełnomocnik pokrzywdzonego T. K.

Obwiniony, skarżąc je w całości co do czynów z pkt. I, III i IV oraz w części co do czynu z pkt. II, zarzucił naruszenie przepisów art. 4, 7 i 8 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1, 2, 3 k.p.k. w zw. z art. 64 u.r.p. Zarzucił również naruszenie art. 98 k.p.k. w zw. z art. 170 k.p.k., poprzez oddalenie bez uzasadnienia wniosków dowodowych zawartych w piśmie procesowym z dnia 11 marca 2013 r. oraz nierozpoznanie wniosku o wyłączenie Rzecznika Dyscyplinarnego.

W oparciu o powyższe wniósł o uniewinnienie od popełnienia czynów z pkt. I, III i IV oraz zmianę rozstrzygnięcia co do czynu z pkt. II, poprzez obniżenie o

połowę kary pieniężnej, ewentualnie uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Pełnomocnik pokrzywdzonego T. K. zaskarżył orzeczenie w części dotyczącej kary wymierzonej za czyn z pkt. IV, na niekorzyść obwinionego. Zarzucił rażąco niewspółmierność orzeczonej kary w stosunku do okoliczności popełnionego przewinienia dyscyplinarnego, stopnia zawinienia obwinionego, nadużycia przez obwinionego zaufania społecznego do zawodu radcy prawnego oraz nieuwzględnienie w należyty sposób społecznej funkcji kary i jej celów w odniesieniu do środowiska zawodowego.

W konkluzji odwołania skarżący wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonej części, poprzez wymierzenie obwinionemu kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny, orzeczeniem z dnia 30 września 2014 r., zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy oraz obciążył obwinionego kosztami postępowania odwoławczego w kwocie 820 zł.

Kasację od tego orzeczenia wniósł obrońca obwinionego. Zaskarżył je w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia zawarte w punktach I, III i IV orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Zarzucił orzeczeniu w tej części mogące mieć istotny wpływ na jego treść rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k. p. k., polegające na nierozważeniu wszystkich zarzutów i wniosków zawartych w odwołaniu i braku wskazania dlaczego uznano je za bezzasadne. Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcia zawarte w pkt. I i III orzeczenia Sądu pierwszej instancji, Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie odniósł się do kwestii dopuszczalności bycia przez obwinionego: a) pełnomocnikiem nabywcy wierzytelności zbytej przez T. K., którego obwiniony reprezentował na etapie złożenia wniosku o odszkodowanie przed Gminą T., b) świadkiem co do okoliczności związanych z nabyciem tej wierzytelności – po wygaśnięciu pełnomocnictwa udzielonego przez T. K. oraz do treści wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 19 czerwca 2013 r. o oddaleniu powództwa T. K. o ustalenie nieważności umowy cesji wierzytelności z dnia 27 listopada 2008 r. i sześciu pism uzupełniających dołączonych do odwołania. Co do czynu z pkt. IV orzeczenia Sądu pierwszej instancji – Wyższy Sąd Dyscyplinarny pominął, że w dacie przygotowywania umowy cesji wierzytelności cena

nieruchomości T. K. nie była zaniżona, lecz zbieżna z dostępnymi wówczas dokumentami, tj. decyzją Starosty [...] z dnia 16 maja 2007 r. i wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 4 listopada 2008 r. Ponadto zarzucił wadliwe rozpoznanie odwołania i uznanie za bezzasadne zarzutów obwinionego w przedmiocie nierozpoznania jego wniosków o wyłączenie Rzecznika Dyscyplinarnego i wniosków dowodowych zawartych w piśmie z dnia 11 marca 2013 r.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uniewinnienie obwinionego, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesione w kasacji zarzuty rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., poprzez nienależyte rozważenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny (dalej: WSD) zarzutów odwołania obwinionego skierowanych pod adresem rozstrzygnięć zawartych w punktach I i III orzeczenia Sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji są chybione.

Wskazane przepisy nakładają na sąd odwoławczy obowiązek rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków zawartych w środku odwoławczym oraz podanie w uzasadnieniu dlaczego wydano taki a nie inny wyrok, a także dlaczego zarzuty te uznano za zasadne lub niezasadne. W odwołaniu obwiniony podniósł zarzuty naruszenia art. 4, 7, 8 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1,2,3 k.p.k., nie precyzując jednak na czym polegały zarzucane uchybienia, a także zarzuty odnoszące się do kwestii wyłączenia Rzecznika Dyscyplinarnego oraz oddalenia wniosków dowodowych. WSD zarzuty te rzetelnie rozważył, podając w uzasadnieniu dlaczego uznał je za niezasadne. W pierwszej kolejności odniósł się do procedowania Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w przedmiocie wniosku o wyłączenie Rzecznika Dyscyplinarnego oraz oddalenia wniosków dowodowych obwinionego. Lektura treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia pozwala na stwierdzenie, że skarżący otrzymał w tym zakresie wyczerpującą odpowiedź. WSD przekonująco wykazał, że Sąd pierwszej instancji zasadnie oddalił wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy celem stwierdzenia, czy

prawidłowa była wycena wywłaszczonej działki prowadząca do wypłaty odszkodowania oraz dowodu z zeznań świadka K. G. na okoliczność właściwości pokrzywdzonego T. K., jako że nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy dyscyplinarnej. Za trafne uznał też ten Sąd rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji o nieuwzględnieniu wniosku o wyłączenie Rzecznika Dyscyplinarnego, skoro wnioskodawca nie przedstawił żadnych dowodów świadczących o braku jego bezstronności. Ponowne podnoszenie tej problematyki w kasacji, bez choćby próby wykazania uchybień w ocenie dokonanej przez WSD, nie może przynieść spodziewanego rezultatu.

WSD należycie odniósł się także do innych kwestii, które skarżący eksponuje w kasacji. I tak, odwołując się do wyjaśnień obwinionego i jego przyznania, że przygotował i podpisał odpowiedź na pozew w sprawie Sądu Okręgowego w [...] o sygn. akt I C .../11 oraz do tego, że złożył w tej sprawie zeznania w charakterze świadka, za prawidłowe uznał ustalenia przyjęte przez Sąd pierwszej instancji za podstawę ukarania obwinionego za czyn z punktu I. Jednocześnie podzielił przyjętą przez ten Sąd ocenę prawną zachowania obwinionego, uznając że stanowi ono przewinienie dyscyplinarne z art. 64 ust. 1 u.r.p. i art. 12 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 22 ust. 1a KERP. Z kolei, w świetle powyższego, a także braku wypowiedzenia na piśmie pełnomocnictwa T. K. (co również nie było przez obwinionego kwestionowane), za trafne uznał ustalenie, że obwiniony w pewnym okresie (od 15 lipca 2009 r. do 17 listopada 2009 r.) był równocześnie pełnomocnikiem pokrzywdzonego i A. Ź., co oczywiście nie jest dopuszczalne - stanowi delikt dyscyplinarny określony w art. 64 ust. 1 u.r.p. oraz art. 6 ust. 1 i art. 20 ust. 1 KERP. WSD odniósł się więc do tych, rzekomo pominiętych kwestii dopuszczalności bycia przez obwinionego pełnomocnikiem obu podmiotów oraz świadkiem procesie, w którym jednocześnie był pełnomocnikiem pozwanego a wcześniej T. K. – powoda.

W świetle powyższego, zarzuty kasacji adresowane do orzeczenia WSD w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia zawarte w pkt. I i III orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego okazały się bezzasadne w stopniu oczywistym. Dlatego kasację w tym zakresie, jako oczywiście bezzasadną, oddalono (pkt. II wyroku). Natomiast badanie zasadności zarzutu kasacji odnoszącego się do czynu

z pkt. IV orzeczenia Sądu pierwszej instancji jest bezprzedmiotowe z powodów, o których w dalszej części uzasadnienia.

W tym zakresie kasacja nie podlegała oddaleniu, gdyż Sąd Najwyższy rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, z urzędu stwierdził uchybienie, stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą.

Zgodnie z art. 536 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., Sąd Najwyższy rozpoznaje kasacje w sprawach dyscyplinarnych radców prawnych w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym m.in. w wypadkach określonych w art. 439 k.p.k. Wypadek określony w art. 439 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. zachodzi również wtedy, gdy sąd odwoławczy, wbrew nakazowi wynikającemu z art. 439 k.p.k., nie uchylił orzeczenia sądu pierwszej instancji dotkniętego takim uchybieniem.

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, jako że WSD utrzymał w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, które w części dotyczącej czynu z pkt. II, dotknięte było uchybieniem stanowiącym ujemną przesłankę procesową w postaci przedawnienia karalności, a więc tzw. bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k. p. k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Stosownie do treści art. 70 ust. 2 u.r.p. (w dacie orzekania w pierwszej instancji i instancji odwoławczej – art. 70 ust. 3a u.r.p.) w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1 (co do zasady – 3 lata od chwili popełnienia przewinienia), karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło pięć lat. Porównanie dat popełnienia przypisanych obwinionemu przewinień dyscyplinarnych, daty wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (11 lipca 2012 r.) i dat orzekania (w pierwszej instancji – 12 września 2013 r., w instancji odwoławczej – 30 września 2014 r.) pozwala stwierdzić, że karalność przewinienia dyscyplinarnego przypisanego obwinionemu w pkt. IV orzeczenia Sądu pierwszej instancji (popełnionego w listopadzie 2008 r.) ustała w listopadzie 2013 r. Natomiast przedawnienie karalności przewinienia dyscyplinarnego z pkt. II nastąpiło w dniu 10 października 2012 r., a więc przed wydaniem orzeczenia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny. Skoro bowiem Sąd pierwszej instancji uznał obwinionego, w ramach

zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego, za winnego czynu polegającego na zawarciu w dniu 10 października 2007 r. umowy zlecenia, to w dacie wyrokowania, a więc w dniu 12 września 2013 r., postępowanie dyscyplinarne w tym zakresie podlegało umorzeniu (10 października 2007 r. plus 5 lat = 10 października 2012 r.). Tylko na marginesie zauważyć trzeba, że skoro czas popełnienia czynu zarzucanego przez Rzecznika Dyscyplinarnego w pkt. II był określony inaczej – obwiniony miał być związany umową zlecenia z T. K. w okresie od 10 października 2007 r. „do dnia dzisiejszego”, to brak było podstaw do przyjęcia, że do przedawnienia karalności tego przewinienia doszło przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozpoznając sprawę w postępowaniu odwoławczym powinien był dostrzec to uchybienie i niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów uchylić zaskarżone orzeczenie w odniesieniu do czynu przypisanego obwinionemu punkcie II i postępowanie w tym zakresie umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. Takie samo rozstrzygnięcie powinien był też podjąć w odniesieniu do przewinienia dyscyplinarnego przypisanego obwinionemu w pkt IV, jako że już po wydaniu orzeczenia przez Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji – w listopadzie 2013 r. nastąpiło przedawnienie jego karalności. Skoro tego nie uczynił, w obu wypadkach prawomocne orzeczenie obarczone jest uchybieniem w postaci nieuwzględnienia ujemnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Stwierdzenie tego uchybienia obliguje do uchylenia orzeczenia sądów obydwu instancji w tym zakresie i umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. orzekł jak w punkcie I wyroku. O kosztach procesu za postępowanie kasacyjne – w tych częściach, w których postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone - rozstrzygnięto na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k., zaś o kosztach postępowania przed Sądami pierwszej i drugiej instancji – obciążając nimi odpowiednio Okręgową Izbę Radców Prawnych i Krajową Izbę Radców Prawnych - na podstawie art. 70⁶ ust. 2 u.r.p.

Przez niedopatrzenie Sąd kasacyjny nie zawarł w części dyspozytywnej wyroku rozstrzygnięcia o zwolnieniu A. P. – na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. – od ponoszenia kosztów postępowania w pozostałej części, tj. w tej, w której na skutek oddalenia kasacji nie zostało wzruszone orzeczenie przypisujące obwinionemu odpowiedzialność dyscyplinarną. Taka jednak była intencja Sądu kasacyjnego, albowiem w sytuacji, gdy uchylono prawomocne orzeczenie i umorzono postępowanie w odniesieniu do tych zarzutów, które cechowały się największym stopniem naganności (w szczególności zarzut z pkt. IV), za takim rozstrzygnięciem przemawiały względy słuszności. Niezależnie od tego, że rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie zostało wprowadzone do części dyspozytywnej wyroku, treść jego pkt. III nie pozwala na egzekwowanie od obwinionego kosztów postępowania w jakiegokolwiek części, a zatem omówione uchybienie nie wpływa na sytuację prawną obwinionego.